

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER DERSİ İLE İLİŞKİLİ GÖRDÜĞÜ KAVRAMLARA YÖNELİK BİR İNCELEME

Researching The Concepts That Social Studies Teacher Candidates Find Relevant to The Social Studies Course

Davut GÜREL ¹

Öz

Bu araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramların belirlenerek sosyal bilgilere yönelik bilişsel yapılarına yönelik çıkarımlarda bulunmak amaçlanmıştır. Durum çalışması deseninde yürütülen bu çalışmada veriler, araştırmacı tarafından sosyal bilgiler dersi ile ilişkili görülen kavramların belirlenmesi amacıyla oluşturulan bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ise bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 111 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının sınıf düzeylerinin farklılaşmasının sosyal bilgilerle ilişkili görülen kavramlar üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı, sosyal bilgilere yönelik yapılan tanımlarda en fazla kullanılan kavramların “birey”, “yurttaşlık” ve “tarih” kavramlarının olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının sosyal bilgilere yönelik yapmış oldukları tanımların, alanyazındaki bilimsel tanımlarla uyumlu olduğu, bu tanımlarda öğretmen adaylarının en fazla yer verdiği sosyal bilim alanlarının ise “tarih” ve “coğrafya” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada, sosyal bilgilerle yakından ilişkili görülen kavramlardan olan demokrasi, haklar, sorumluluk, toplum, birey, adalet, çevre gibi kavramların da sosyal bilgilerin iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirme amacına uygun olarak ifade edilen kavramlar olduğu ortaya konulmuştur. Sonuçlardan hareketle, lisans eğitiminde sosyal bilgilerin disiplinlerarası yönüne ve diğer sosyal bilim alanlarının sosyal bilgiler eğitimindeki önemine daha fazla vurgu yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, Öğretmen Adayları, Sosyal Bilgiler Kavramları, Öğretim Programı

Abstract

This research aimed to investigate the cognitive structures of social studies teacher candidates towards the course, how they interpret its meaning, and which subjects of social sciences they associate it with. This research was designed as a descriptive case study, a qualitative research design. The data was collected using the independent word association test, created by the researcher to determine the concepts associated with the social studies course. The data were analysed by descriptive analysis. The study group of the research consists of 111 social studies teacher candidates studying at a state university. Based on the findings from the current research, the concepts that the teacher candidates associated with social studies did not differ significantly among different years of undergraduate education. Considering the participants' definitions for the social studies course and the concepts they associated with it, history and geography stood out among the fields of social sciences. It was concluded that the definitions made by the prospective teachers were in line with the scientific definitions made for social studies in the literature. Also, concepts like democracy, rights, responsibility, society, individual, justice, and environment seem to not be independent from the purpose of raising good and responsible citizens. In conclusion, it should be more emphasized that social studies have an interdisciplinary aspect and other social science fields have a great importance for the social studies education in undergraduate education.

Key words: Social Studies Course, Teacher Candidates, Social Studies Concepts, Curriculum

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0003-2309-9202>, gureldavut@gmail.com

GİRİŞ

Sosyal bilgilerin tarihsel gelişimine bakıldığında, 1861 öncesinde Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) öğrencilerin, öncelikli olarak, klasik edebiyat ve antik çağlarla ilgili düşünce sahibi olmalarının, sonraki süreçte ise zaman içerisinde yaşanan gelişmelere paralel olarak beşerî münasebetlerde ortaya çıkan değişimlerin öğrenciler tarafından fark edilmesinin amaçlandığı görülmektedir (Roorbach, 1937; akt. Evans, 2004). 1890'lardan sonra ise ABD'ye göç dalgasının hızlanmasıyla ülkeye gelen yabancıların ortak bir Amerikan kültürü altında toplanması gündeme gelmiştir. Bunun gerçekleşmesi için ise demokratik yaşam becerileriyle birlikte farklı ırk ve etnik kökenden gelen bireylerin yeni toplumun bir üyesi olması için gerekli değerleri kazanması, Amerikan toplumunun geleceğinin bağlı olduğu önemli bir nokta olarak görülmüştür. Tüm bu amaçların yanında toplumsal kültürün, mitosların, vatanseverlik değerinin bireylere kazandırılması ve böylece iyi vatandaşlar yetiştirilmesi gibi ideolojik amaçlar da sosyal bilgilerin amaçları arasında önemli yer tutmuştur. Bu nedenle de sosyal öğretim programında ülke sevgisi, tanrı sevgisi, ebeveyn sevgisi, israftan kaçınma, sadakatli olma, çalışkanlığın ve ilerlemenin önemini kavrama gibi değerler yer almıştır (Elson, 1964; akt. Evans, 2004). Tüm bu bilgi ve değerlerin öğrencilere kazandırılması için ise dönemin yaygın öğretim yöntemleri olan soru-cevap ve ezberleme yöntemleri kullanılmıştır.

1892'de Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Eğitim Konseyi milli bir toplum bilinci oluşturmak amacıyla toplanmış ve böylece sosyal bilgiler dersinin ortaya çıkış süreci de başlamıştır. Hazırlanan ilk programın içeriği tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi derslerinden oluşturulmuş ve geçen zaman içerisinde toplumun ihtiyaçlarına göre içerik yeniden tasarlanmıştır. 1916 yılında yeniden toplanan konseyde toplumsal refah ve verimlilik gündeme gelmiş, konsey tarafından yeni bir rapor hazırlanarak geleceğe yönelik neler yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Sosyal bilgilerin tanımı hazırlanan raporda, "sosyal grubun bir üyesi olarak insanı, toplum gelişimini ve bu toplumun nasıl düzenlendiğini anlamak amacıyla doğrudan ilişkili olan konu alanı" olarak ifade edilmiştir (Dunn, 1916, s. 9). Aynı raporda dersin amacı, modern eğitimin de amacı olarak görülen "toplumsal verimlilik" ile ilişkili olarak ele alınmıştır. Şüphesiz bu raporda J. Dewey'in de önemli bir etkisinin bulunduğu söylenebilir. J. Dewey, geçmiş olayların günümüz ile bağlantılı olarak ele alınmasının öğrenciler için bir anlam ifade etmeyeceğine ve içerik oluşturulurken tarih konularının ağırlığının azaltılmasına yönelik görüş belirtmiştir. Böylece, önceleri sosyal bilgiler eğitiminin önemli bir kısmını oluşturan tarih konularında azaltmaya gidilmiştir. 1921 yılında ise National Council for the Social Studies (Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi-NCSS) kurulmuştur.

Türkiye'de cumhuriyetin ilk dönemlerinde sosyal bilgiler adıyla bir dersin olmadığı, tarih, coğrafya ve malumat-ı vataniye gibi derslerle yeni devletin reformlarının ve batı düşüncesinin öğrencilere benimsetilmesine yönelik bir yol izlendiği söylenebilir (Aslan, 2011; Gürel, 2016). 1968-69 yılında ise tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri, sosyal bilgiler dersi adı altında toplanarak ilk kez "sosyal bilgiler" adı kullanılmıştır (Öztürk, Coşkun Keskin ve Otluoğlu, 2014). Dönem dönem farklı adlarla okutulmuş olsa da 1998'den günümüze kadar sosyal bilgiler adı altında okutulmaya devam etmiştir. 2004-2005 yılında programının yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olarak hazırlanması ile sosyal bilgiler dersi, sosyal sorunlara duyarlı, etkin ve üretken, katılımcı, milli ve evrensel değerlere sahip, küresel olay ve olguların farkında olan demokratik bireyler yetiştirme amaçlarını görev edinmiştir. Tüm bu özellikler, ABD'de olduğu gibi Türkiye'de de sosyal bilgilerin doğasına uygun bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyal bilgiler dersi farklı sosyal bilim alanlarından elde edilen bilgilerle oluşturulmuş bir derstir. Bu nedenle sosyal bilgilerin ne olduğuna yönelik alanyazında pek çok tanım yapıldığı ve tek bir tanım üzerinde uzlaşamadığı görülmektedir. Bununla birlikte sosyal bilgilere yönelik en kapsamlı tanımı NCSS'in yaptığı söylenebilir. NCSS'e göre sosyal bilgiler; eğitim programı içerisinde, antropoloji, arkeoloji, coğrafya, tarih, ekonomi, hukuk, felsefe, siyaset, psikoloji, sosyoloji, din gibi sosyal bilimlere barındıran, sosyal ve beşerî bilimlerle entegreli olarak, kültürel çeşitliliğe ve demokratik topluma uygun etkili vatandaşlar yetiştirmeleri için gençliğe yardımcı olmayı amaçlayan bir çalışma alanıdır (NCSS, 1994, s.9). Yakın zamanda da buna ek olarak NCSS, sosyal bilgiler için, "öğrencilere bilgi, eleştirel düşünme yeteneği ve deneyimler kazandırarak öğrencilerin etkili vatandaşlar olmalarını sağlar" ifadesini kullanmaktadır (<http://www.socialstudies.org/toolkit>). Her ne kadar NCSS bugün kapsamlı bir tanım yapmış olsa da kuruluş yıllarında, konseyde tarih eğitimcilerinin ağırlığının fazla olması nedeniyle o yıllardan bu zamana kadar sosyal bilgilerin daha çok tarih odaklı olduğu ancak, 1965 sonrasında, sosyal bilgiler tanımlarında sosyal problemleri aşabilecek, demokratik topluma uygun niteliklere sahip öğrencilerin yetiştirilmesine yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir (Shaver, 1967). Özellikle de 1960'lı yılların başından, 1975 yılına kadar etkili olan (Tarman ve Acun, 2010) "Yeni Sosyal Bilgiler Hareketi", öğrencilerde araştırma, sorgulama, yansıtıcı düşünme, karar verme gibi becerilere sahip yurttaşlar yetiştirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca, öğrencilerin ezberden uzak katılımcı yurttaşlar olması gerektiği vurgulanmıştır (Massialas, 2009).

Sosyal bilgilerin hangi disiplinlerden daha fazla içeriğe sahip olacağı konusu da geçmişten bugüne hep tartışılmıştır. Özellikle, tarih dersinin sosyal bilgiler dersindeki belirleyiciliği pek çok uzman tarafından eleştirilmiştir (Stanley, 2001). Çünkü bu durum politik ve ideolojik fikirleri ve toplumda var olan geleneksel görüşleri genç kuşaklara aktarmak

anlamına gelmektedir. Benzer şekilde sosyal bilgilerin sadece kültür aktarımına yaradığını ve öğrencilere pek bir şey vermediğini ileri süren tartışmalar da yaşanmıştır (Henry, 1963; Bestor, 1953). Hâlbuki sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilerin demokratik eğitimine, onların eleştirel düşünmesine yardımcı olabilecek önemli bir derstir (Gürel ve Çetin, 2018). Nitekim temel amacı da toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, değer ve tutumlara sahip iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmektir (Erden, ty, s.8). NCSS’de sosyal bilgilerin bu amacını, birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel olarak çeşitliliğe sahip demokratik toplumun yararına mantıklı kararlar alabilen, bilgili vatandaşlar olmaları için gençliğe yardımcı olmak, şekilde ifade etmektedir (NCSS, 1994, s.9).

Sosyal bilgiler için alanyazında yapılan tanımlar göz önüne alındığında (NCSS, 1994, s.9; Sever, 2015, s.3; Doğanay, 2004, s.17; Kabapınar, 2012, s.2; Sönmez, 2005, s.455; MEB, 2005, s.46; Öztürk, 2012, s.5) sosyal bilgileri oluşturan tüm alanlar önemli olduğundan her tanımda farklı bir özelliğin öne çıkarıldığı ve bir tanım üzerinde uzlaşamadığı söylenebilir. Bazı araştırmacılar, tarih ve coğrafya gibi sosyal bilim alanlarını sosyal bilgiler için önemli görürken bazıları da demokratik vatandaşlık eğitimini, insan haklarını, kültür aktarımını sosyal bilgiler için daha önemli görebilmektedir. Bu durum sosyal bilgilerin tam olarak ne olduğu ve amacının ne olması gerektiğine ilişkin farklı yaklaşımları beraberinde getirmektedir. Konuyla ilgili olarak NCSS’in sosyal bilgilere yaklaşımının ise günümüzde en kapsamlı ve kabul gören yaklaşımlardan biri olduğu söylenebilir. Bu araştırmayla geleceğin sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgilere yönelik bilişsel yapılarının incelenerek sosyal bilgileri ne şekilde anlamlandırdıkları ve daha çok hangi sosyal bilim alanından konularla ilişkilendirdiklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?
2. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?
3. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?
4. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?

Sosyal bilgiler öğretmen adayları genel olarak sosyal bilgiler dersi ile hangi kavramları ilişkilendirmektedir?

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersi ile ilişkili gördükleri kavramlar ile derse yönelik yaptıkları tanımlarda öne çıkan kavramlar arasında nasıl bir ilişki vardır?

Alan yazında konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, Devenci, Çengelci Köse ve Gürdoğan Bayır (2014) tarafından bir çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada sınıf öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin sosyal bilimler ve sosyal bilgiler kavramlarına yönelik bilişsel yapıları incelenmiştir. Buna rağmen, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle daha çok hangi kavramları ilişkilendirdiğini ve öğretmen adaylarının yaptığı tanımlarla bu kavramlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmanın alanyazındaki bu boşluğu doldurarak alana yeni bir katkı getireceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma desenlerinden betimleyici durum çalışması deseninde tasarlanmıştır (Merriam, 1998). Bu desende elde edilen veriler olabildiğince detaylı olarak incelenir ve elde edilen bulgular betimsel ve bütüncül bir yapıya sahiptir (Glesne, 2013). Ayrıca, ulaşılan bulgular, katılımcılardan doğrudan alıntılar eşliğinde sunulur. Bu araştırma da sosyal bilgiler lisans programında öğrenim gören öğrenciler tarafından sosyal bilgiler dersi ile en çok bağdaştırılan kavramların neler olduğu betimsel olarak sunulmuş, bu kavramlar ile öğrencilerin derse yönelik tanımlamaları arasında nasıl bir ilişkinin bulunduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-21 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören toplam 111 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemi, bir araştırma yapılırken belirli bir ölçütü karşılayan belli niteliklere sahip kişi, olay, durum veya nesnelerin ölçüt alınabildiği bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk ve ark., 2015). Bu araştırmada da katılımcıların tümünün sosyal bilgilerin ne olduğuna ilişkin kuramsal bilgi edinmelerini sağlayan ders olan “Sosyal Bilgilerin Temelleri” dersini almış olmaları ölçüt alınmıştır. Böylece sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören her sınıf düzeyinden öğrenci çalışmaya alınabilmektedir. Katılımcılara ilişkin detaylı demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişkenler	Alt değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	74	66,7
	Erkek	37	33,3
Sınıf Düzeyi	1.sınıf	27	24,3
	2.sınıf	31	27,9
	3.sınıf	32	28,8
	4.sınıf	21	18,9
Toplam		111	100

Tablo 1’de verildiği üzere çalışmaya toplam 111 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 74’ü (%66,7) kadın, 37’si (%33,3) erkektir. Sınıflara göre öğrencilerin dağılımlarının ise, 1. sınıf 27 (%24,3), 2. sınıf 31 (%27,9), 3. sınıf 32 (%28,8) ve 4. sınıf 21 (%18,9) şeklinde olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından sosyal bilgiler dersi ile ilişkili görülen kavramların belirlenmesi amacıyla oluşturulan bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile toplanmıştır. Kavramlar arasında kurulan ilişkilerin açığa çıkarıldığı (Atasoy, 2004) bu test tekniğinin, eğitim alanında oldukça yaygın olarak kullanılan bir teknik olduğu görülmektedir (Er Tuna, 2018; Ekici ve Ilgın Bilici, 2017; Kaya, 2017; İnel, Akar ve Üztemur, 2016; Deveci, Çengelci Köse ve Gürdoğan Bayır, 2014; Kurt, 2013). Bu teknik kullanılırken katılımcılardan öncelikle uyarıcı kavramla ilişkili gördükleri kavramları akıllarına geldiği gibi veri toplama aracı formuna sırayla yazmaları istenir. Çalışmada uyarıcı kavram olarak “sosyal bilgiler” kavramı sorulmuştur. Daha sonra katılımcılardan akıllarına gelen ilk on kavramı sırayla bu forma yazmaları istenmiş ve her bir kavram için onlara yeterli olduğu düşünülen 30 saniye süre verilmiştir (Bahar ve Özatlı, 2003). Veri toplama aracı, şu formatta hazırlanmıştır:

1- Sosyal bilgiler:

2- Sosyal bilgiler:

3- Sosyal bilgiler:

.

.

.

10- Sosyal bilgiler:

Cümle:

Oluşturulan form uygulamaya konulmadan önce sosyal bilgiler eğitimi alanında iki uzmanın görüşü alınmış ve uygun olduğuna karar verildikten sonra Microsoft Forms’a aktarılmıştır. Uygulama aşamasında Forms üzerinde katılımcılara çalışmanın içeriği ve amacıyla ilgili gerekli bilgiler verilmiş, çalışma için etik kurul izni alındığı, çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı ve istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları belirtilmiştir. Bilgilendirmeler yapıldıktan sonra öğretmen adaylarından öncelikle sosyal bilgilerle ilişkili gördükleri on kavramı ilgili forma sırayla yazmaları, daha sonra da *sosyal bilgileri* bir cümleyle tanımlamaları istenmiştir.

Çalışmada Microsoft Forms’un kullanılmasının öncelikle nedeni, 2019’un sonuna doğru ortaya çıkan ve tüm dünyada etkili olan Covid-19 salgınından ötürü okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesi ve öğretmen adaylarına doğrudan ulaşamamasıdır. Forms’un veri toplama sürecinde kullanımı zaman ve maliyet açısından kolaylıkla sağlamakla birlikte nitel araştırmalarda veriler üzerinde yanlılığa neden olabilen kişinin cinsiyeti, yaşı, mülakatçının adaylara yönelik tutumu, mülakatın yapıldığı ortam vb. nedenleri (Balci, 2005, 164-165) de ortadan kaldırarak verilerin daha nesnel toplanmasına katkı sağlamıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 224). Öncelikle çalışmada bağımsız kelime ilişkilendirme formu ile toplanan veriler önce düzenlenmiş, daha sonra kavramlara ilişkin frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmış ve bu veriler katılımcılardan doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur. Böylece çalışmanın güvenilirliği de artırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, güvenilirlik için ulaşılan sonuçlar, bir alan uzmanı eşliğinde değerlendirilmiş ve bulgular arasındaki tutarlılık incelenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu amaçla Miles ve Huberman’ın (1994) [Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] formülü kullanılarak kodlayıcılar arası güvenilirliğin yeterli olup olmadığına bakılmıştır. Buna göre kodlayıcılar arası uyum %87 bulunmuştur. Ayrıca, araştırmada elde edilen bulguların geçerliliğini

artırmak amacıyla çalışma, bir bütün halinde alanda uzman bir dış denetleyiciye sunulmuş ve görüşleri alınarak çalışmada ilgili düzeltmeler yapılmıştır (Creswell, 2013, s. 202).

Kelime ilişkilendirme testlerinde elde edilen verilerin analizinde, kelimelerin ve sorulara verilen cevapların sayısı ile anlamsal ilişkilendirmelerin yapılması önemlidir (Atasoy, 2004). Bu çalışmada da anahtar kavramla ilgili kelimelerin frekansları ve bu kelimeler arasındaki ilişkilere yönelik çıkarımlarda bulunulmuştur. Kelime frekansları hesaplanırken sadece bir kez ifade edilmiş olan kelimeler dikkate alınmamıştır. Ayrıca, veri toplama aracında katılımcılardan elde edilen cümlelerden hareketle öğrenci tarafından sıralanan kelimeler arasında ne gibi bir ilişki bulunduğu ve cümlenin anahtar kavrama yönelik bilimsel bir içeriğe sahip olup olmadığına bakılmıştır. Bulgular yorumlanırken bu cümlelerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Katılımcılardan yapılan alıntılar katılımcıların sınıf düzeyini, cinsiyetini ve sıra numarasını gösterecek şekilde kodlanarak verilmiştir. Örneğin, 1. sınıfta okuyan cinsiyeti kadın ve sıra numarası 3 olan bir öğrenci 1K3, 4.sınıfta okuyan cinsiyeti erkek, sıra numarası 57 olan bir öğrenci 4E57 şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmacı Rolü ve Etik

Nitel araştırmalarda veriler, toplanırken, analiz edilirken ve yorumlanırken araştırmacının kişisel özelliklerinden ve deneyimlerinden etkilenebilmektedir (Creswell, 2013, s. 187-188). Bu nedenle araştırmacı, raporun yazım sürecinde kişisel görüşlerini yansıtmaktan olabildiğince kaçınmıştır. Araştırmada etik hususlara özellikle dikkat edilmiş, katılımcılara ait kişisel bilgiler gizli tutulmuştur. Ayrıca, araştırma için Bartın Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 30.06.2021 tarihli 2021-SBB-0293 protokol numarasıyla etik kurul izni alınmıştır.

BULGULAR

Bu başlık altında çalışmada elde edilen verilerden hareketle ulaşılan bulgulara ve bunlara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Çalışmanın birinci araştırma sorusu kapsamında sorulan "1. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?" soruna yönelik elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Birinci Sınıf Öğrencilerine Göre Sosyal Bilgilerle İlişkili On Kavram

Kavram No	Kavram	f
1	Yurttaşlık	20
2	Tarih	16
3	Toplum	13
4	Haklar	11
5	Siyaset	11
6	Coğrafya	10
7	Sosyal Hayat	9
8	Sorumluluk	9
9	Kültür	8
10	Birey	6
	<i>Toplam</i>	113

Tablo 2'de 1. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgilerle yakından ilişkili gördüğü ilk on kavram verilmiştir. Bu kavramlardan en yüksek frekansa sahip olanların Yurttaşlık (20), Tarih (16) ve Toplum (13) kavramlarının olduğu görülmektedir. Bu kavramları Haklar (11), Siyaset (11), Coğrafya (10), Sosyal Hayat (9), Sorumluluk (9), Kültür (8), Birey (6) kavramları takip etmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin kavram sıralamalarına ilişkin birkaç örnek şöyledir:

"Etkin, vatandaş, coğrafya, tarih, hoşgörü, duyarlılık, iletişim, felsefe, psikoloji, eşitlik, hak ve hürriyet" 1E32

"Vatanseverlik, devlet, politika, güçler ayrılığı, monarşi, eğitim, idealler, iktidar, seçme ve seçilme, toplum" 1E72

"Siyaset, sosyal hayat, coğrafya, tarih, psikoloji, iyi yurttaşlık, felsefi düşünce, bilinçli vatandaşlık, haklar, toplum bilimi" 1K76

İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu kapsamında sorulan "2. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?" soruna yönelik elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. İkinci Sınıf Öğrencilerine Göre Sosyal Bilgilerle İlişkili On Kavram

Kavram No	Kavram	f
1	Yurttaşlık	24
2	Birey	14
3	Tarih	12
4	Toplum	11
5	Kültür	10
6	Harita	9
7	Demokrasi	8
8	Atatürk	7
9	Coğrafya	7
10	Sorumluluk	7
	<i>Toplam</i>	109

Tablo 3'te 2. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgilerle yakından ilişkili gördüğü ilk on kavram verilmiştir. Bu kavramlardan en yüksek frekansa sahip olanların Yurttaşlık (24), Birey (14) ve Tarih (12) kavramlarının olduğu görülmektedir. Bu kavramları Toplum (11), Kültür (10), Harita (9), Demokrasi (8), Atatürk (7), Coğrafya (7) ve Sorumluluk (7) kavramları takip etmektedir. 2. sınıf öğrencilerinin kavram sıralamalarına ilişkin birkaç örnek şöyledir:

“Vatandaşlık, haklar, coğrafya, adalet, demokrasi bilgisi, tarih, sosyal, etkin vatandaş, etkileşim, milliyetçilik” 2K25

“Harita, yeryüzü şekilleri, doğa, yaşam, kültür, toprak, vatandaşlık, teknoloji, küreselleşme, dünya” 2K42

“Tarih, etkin vatandaş, coğrafya, sorumluluk bilinci, eleştirel düşünme, sosyoloji, toplum, kültür, eğitim, siyaset” 2E51

Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu kapsamında sorulan *“3. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?”* soruna yönelik elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Üçüncü Sınıf Öğrencilerine Göre Sosyal Bilgilerle İlişkili On Kavram

Kavram No	Kavram	f
1	Kültür	16
2	Coğrafya	12
3	Yurttaşlık	9
4	Harita	8
5	Çevre	7
6	Tarih	7
7	Haklar	6
8	Siyaset	6
9	Ülke	6
10	Demokrasi	5
	<i>Toplam</i>	77

Tablo 4'te 3. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgilerle yakından ilişkili gördüğü ilk on kavram verilmiştir. Bu kavramlardan en yüksek frekansa sahip olan kavramlar Kültür (16), Coğrafya (12), Yurttaşlık (9) kavramlarıdır. Bu kavramları Harita (8), Çevre (7), Tarih (7), Haklar (6), Siyaset (6), Ülke (6) ve Demokrasi (5) kavramları takip etmektedir. 3. sınıf öğrencilerinin kavram sıralamalarına ilişkin birkaç örnek şöyledir:

“Adalet, eşitlik, vatanseverlik, saygı, sevgi, yenilikçi yaklaşım, milli bilinç, özgürlük, Atatürk, inkılap” 3E82

“Tarih, coğrafya, jeopolitik, siyaset, değer, ülkeler, harita, ihtiyaçlar, kültür” 3E94

“Ülke, harita, nüfus, göç, yeryüzü, iklim, ulaşım, ticaret, demokrasi, kültür” 3K98

Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusu kapsamında sorulan *“4. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar nelerdir?”* soruna yönelik elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5'te 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgilerle yakından ilişkili gördüğü ilk on kavram verilmiştir. Bu kavramlardan en yüksek frekansa sahip olanların Tarih (10), Kültür (7), Yurttaşlık (7) kavramlarının olduğu görülmektedir. Bu kavramları Coğrafya (6), Savaş (6), Adalet (5), Demokrasi (5), Haklar (5), ve İletişim (5) kavramları takip etmektedir. 4. sınıf öğrencilerinin kavram sıralamalarına ilişkin birkaç örnek şöyledir:

Tablo 5. Dördüncü Sınıf Öğrencilerine Göre Sosyal Bilgilerle İlişkili On Kavram

Kavram No	Kavram	f
1	Tarih	10
2	Kültür	7
3	Yurttaşlık	7
4	Coğrafya	6
5	Savaş	6
6	Adalet	5
7	Demokrasi	5
8	Haklar	5
9	İletişim	5
10	Birey	5
	<i>Toplam</i>	61

“Tarih, coğrafya, vatandaşlık, devlet, savaş, Türkiye, ülke, uluslararası ilişkiler, cumhuriyet, hak” 4E5

“İnsan, iletişim, doğa, güncel olaylar, vatanseverlik, sanat eserleri, tarihi olaylar, kültür, siyasi olaylar, birey” 4K15

“Değerler, kültür, miras, tarih, coğrafya, bayramlar, değerler, yurt, millet, birey” 4K23

Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Çalışmanın beşinci araştırma sorusu kapsamında sorulan “Sosyal bilgiler öğretmen adayları genel olarak sosyal bilgiler dersi ile hangi kavramları ilişkilendirmektedir?” soruna yönelik elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğrencilerine Göre Sosyal Bilgilerle İlişkili Görülen On Kavram

Kavram No	Kavram	f
1	Yurttaşlık	60
2	Tarih	45
3	Kültür	41
4	Coğrafya	35
5	Çevre	26
6	Toplum	26
7	Birey	25
8	Haklar	25
9	Harita	25
10	Sorumluluk	25
	<i>Toplam</i>	333

Tablo 6’da sosyal bilgiler programında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle yakından ilişkili gördüğü ilk on kavram verilmiştir. Bu kavramlardan en yüksek frekansa sahip olanların Yurttaşlık (60) Tarih (45), Kültür (41), kavramlarıdır. Bu kavramları sırayla Coğrafya (35), Çevre (26), Toplum (26), Birey (25), Haklar (25), Harita (25) ve Sorumluluk (25) kavramlarının takip ettiği görülmektedir.

Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Çalışmanın altıncı araştırma sorusu kapsamında sorulan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersi ile ilişkili gördükleri kavramlar ile derse yönelik yaptıkları tanımlarda öne çıkan kavramlar arasında nasıl bir ilişki vardır?” soruna yönelik elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Sosyal Bilgilere Yönelik Yapılan Tanımlamalarda Öne Çıkan İlk On Kavram

Kavram No	Kavram	f
1	Birey	56
2	Yurttaşlık	44
3	Tarih	39
4	Toplum	36
5	Coğrafya	24
6	Sorumluluk	18
7	Hayat	17
8	Haklar	16
9	Sosyal Bilim	16
10	Siyaset	12
	<i>Toplam</i>	278

Tablo 7’de sosyal bilgiler programında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersine yönelik yapmış oldukları tanımlarda en fazla kullandıkları ilk on kavram verilmiştir. Bu kavramlardan en yüksek frekansa sahip olanların Birey (56), Yurttaşlık (44), Tarih (39) kavramlarıdır. Bu kavramları sırayla Toplum (36), Coğrafya (24), Sorumluluk (18), Hayat (17), Haklar (16), Sosyal Bilim (16) ve Siyaset kavramlarının takip ettiği görülmektedir. Bu verilerden hareketle öğretmen adaylarının genel olarak sosyal bilgilerle ilişkili gördüğü kavramlar üzerinden tanımlamalar yaptıkları söylenebilir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin sosyal bilgilere yönelik yaptıkları tanımlamalardan birkaç örnek tanım ise şöyledir:

“Sosyal Bilgiler, bir kişinin tarih, coğrafya, felsefe, psikoloji ve siyaset bilimi gibi temel sosyal bilimleri içermekle beraber insanlara vatandaşlık değerleri ile kendini tanımasına olanak sağlar.” 1E18

“Sosyal bilgiler içinde birçok ekonomi, psikoloji, siyaset, hukuk gibi toplumu yanından ilgilendiren kavramları içinde bulunduran kişinin kendini geliştirmesine yardımcı olan, insanlar arasındaki ilişkileri inceleyen ve öğrencilere öğretilen bir ders programıdır.” 1K25

“Bireyi topluma kazandırmak amacıyla tarih coğrafya ekonomik sosyoloji hukuk gibi alanlarda bilgi verilmesi ve sorumluluk ile görevlerini yerine getirmesi amacıyla eğitim verilmesidir.” 2K42

“Tarih, coğrafya, siyaset bilimi, arkeoloji, psikoloji, sosyoloji gibi derslerle, bireylerin topluma faydalı birer vatandaş olmaları amacıyla oluşturulan bir derstir.” 2E44

“Sosyal bilgiler en genel tanımıyla; arkeoloji, sosyoloji, ekonomi, hukuk, siyaset bilimi gibi sosyal bilimleri ele alan ve sosyal bilimleri sosyal bilgiler müfredatı programı içerisinde harmanlayarak öğrencilere sunmaktır. Yani sosyal bilimleri; sosyal bilgiler aracılığıyla müfredat programı haline getirmektir.” 3E63

“Sosyal bilgiler bireyin vatandaşlık, milli duygularını pekiştiren nasıl iyi bir vatandaş olunabileceğine yol gösteren günlük yaşamdan olayların alıntılanıp bireyi milleti için doğruya ulaştırılmayı amaçlayan bir derstir.” 3K72

“Sosyal bilgiler dersi insanları coğrafi ve tarihi konularda geçmişten geleceği inceleyen ve öğrencilere aktaran bir daldır. Öğrencilere hayatı öğretmekle nitelikli insanlar yetiştirir.” 4E99

“Bireyin kendini tanımasına olanak sağlayan, bir birey olarak sahip olduğu hak ve sorumluluklarımızın bilincine varmamızı sağlayan, çeşitli sosyal bilimleri içine alan, vatandaşlık bilgisi konularını ele alan, bizlere tarihimizi ve coğrafyamızı öğreten bir öğrenme alanıdır.” 4K111

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmanın bulgularından hareketle öğretmen adaylarının sınıf düzeylerinin farklılaşmasının sosyal bilgilerle ilişkili görülen kavramlar üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı söylenebilir. Sınıf düzeyine göre birinci sınıf öğrencileri tarafından yurttaşlık, tarih, toplum; ikinci sınıflar tarafından yurttaşlık, birey, toplum; üçüncü sınıflar tarafından kültür, coğrafya ve tarih; son sınıf öğrencileri tarafından ise tarih, kültür ve yurttaşlık kavramları sosyal bilgilerle en fazla ilişkilendirilen kavramlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüldüğü üzere özellikle yurttaşlık, tarih, kültür kavramları her sınıf düzeyinde sosyal bilgilerle yakından ilişkili kavramlar olarak dile getirilmiştir. Sosyal bilgiler dersinin kültür aktarımında üstlendiği rol ve oluşturulan içerikte tarih, coğrafya ve yurttaşlık konularının önemli bir yerinin olduğu (Zarrillo, 2016; Yeşilbursa, 2008; Ross, 2004; Gürel ve Çetin, 2018; Henry, 1963; Bestor, 1953; Turan ve İbret, 2019; Keçe ve Merey, 2011; Sezginsoy ve Akkoyunlu, 2011; İbret, Karatekin ve Avcı, 2015) düşünüldüğünde öğretmen adaylarının dersi bu kavramlarla yakından ilişkilendirmesi oldukça anlamlı görülmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal bilgileri tanımlarken en fazla kullandıkları kavramlar ise birey, yurttaşlık ve tarih kavramlarıdır. Elde edilen bu bulguların daha önce yapılan çalışmalar tarafından da desteklendiği görülmektedir. Deveci, Köse ve Gürdoğan Bayır’ın (2014) yaptıkları çalışmada da öğretmen adaylarının sosyal bilgileri en fazla vatandaşlık, tarih, toplum, coğrafya, birey, kültür gibi kavramlarla ilişkilendirdiği ortaya konulmuştur.

Öğretmen adaylarının yapmış oldukları tanımlarda en fazla yer verdikleri sosyal bilim alanları, NCSS (1994; 2010) ve MEB (2005) tarafından yapılan tanımlarda yer verilen sosyal bilim alanları ile paralellik göstermektedir. Ayrıca, sosyal bilgilerle yakından ilişkili görülen kavramlardan demokrasi, haklar, sorumluluk, toplum, birey, adalet, çevre gibi kavramların sosyal bilgilerin iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirme amacından bağımsız olmadığı söylenebilir (Barr, Barth ve Shermis 2013; Erden, ty; Doğanay, 2004; Deveci, Köse ve Gürdoğan Bayır, 2014; Kaya ve Öner, 2017; Zarrillo, 2016). Bununla birlikte, sosyal bilgilerin disiplinler arası oluşturulmuş bir ders olmasının sosyal bilim alanlarına yer verilmeden bir tanım yapılmasını zorlaştırdığı da düşünülmektedir. Öğrencilerin yapmış oldukları tanımlarda sosyal bilgileri bir ders veya öğretim programı şeklinde tanımlamalarının literatürde sosyal bilgilere yönelik yapılmış tanımlara uygun olduğu söylenebilir (Varış, 1996; MEB, 2005; Öztürk, 2012).

Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersine yönelik hem yapmış oldukları tanımlamalarda hem de ilişkili gördükleri kavramlarda sosyal bilim alanlarından tarih ve coğrafya öne çıkmaktadır. Bu durum, sosyal bilgiler dersinin tarih ve coğrafya konularıyla ilgili kazanım ve konu içeriklerinin yoğunluğuyla ve diğer sosyal bilim alanlarından çok sayıda kavramı barındırıyor (Dere ve Aktaşlı, 2019) olmasıyla ilişkili olabilir. Ayrıca, sosyal bilgiler lisans programının bu alanlardan çok farklı derslere yer veriyor olmasının da etkisi olabilir. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında yer verilen kazanımlara göre dördüncü sınıfta coğrafya, beşinci sınıfta siyaset bilimi ve coğrafya, altıncı sınıfta tarih ve coğrafya, yedinci sınıfta ise tarih konularının yoğun olduğu belirlenmiştir (Keçe ve Merey, 2011). Kazanım sayılarının öğrenme alanlarına dağılımları birbirine yakın olmasına rağmen 2018 programında da tarih ve coğrafya ile ilgili konulara ayrılan süre, programda önemli bir paya sahiptir. Öğretmen adaylarının tarih ve coğrafya alanlarını öne çıkaran yaklaşımlarının daha önce yapılan çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir (Deveci, Köse ve Gürdoğan Bayır, 2014; Yaşar ve Gürdoğan Bayır, 2010; Öztürk ve Keçe, 2015). Tüm bu verilenlerden hareketle öğretmen adaylarının dersin disiplinlerarası doğasına uygun olarak sosyal bilgiler dersine yönelik tanımlamalar yaptıkları, sosyal bilgileri kendisini oluşturan sosyal bilim alanları ile ele aldıkları söylenebilir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının bir kısmının, daha önce yapılan çalışmalarda olduğu gibi (Deveci, Köse ve Gürdoğan Bayır, 2014), sosyal bilgileri bir bilim dalı olarak görmelerine rağmen önemli bir kısmının böyle bir kavram yanılığısına sahip olmadığı ve sosyal bilgileri “öğrenme alanı”, “öğretim programı” veya “çalışma alanı” olarak ifade ettiği görülmektedir. Yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- * Lisans öğreniminde sosyal bilgilerin disiplinler arası yönüne daha fazla dikkat çekilerek sosyal bilgilerin doğasına vurgu yapılabilir.
- * Tarih ve coğrafya gibi sosyal bilim alanlarının sosyal bilgilerin içindeki yerinin tarihsel süreçteki değişimine yönelik çalışmalarla öğretmen adaylarının sosyal bilgilere yönelik farkındalıkları artırılabilir.
- * Sosyal bilgilerin ne olduğuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının veya ilköğretim öğrencilerinin varsa kavram yanılığlarının belirlenip giderilmesine yönelik eylem araştırmaları yapılabilir.

EXTENDED ABSTRACT

RESEARCHING THE CONCEPTS THAT SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES FIND RELEVANT TO THE SOCIAL STUDIES COURSE**INTRODUCTION**

Considering the historical development of social studies, in the United States of America (USA) before 1861, education primarily aimed for students to acquire ideas about classical literature and ancient times and then for them to learn the changes that occurred in human relations in parallel with the developments over time (Roorbach, 1937; quoted Evans, 2004). After the 1890s, with the rapid immigration waves into the USA, gathering all foreigners under a common American culture occurred. This was considered a key point, one that the future of the American society depended on, for individuals from different races and ethnic backgrounds, with their democratic life skills, to gain the necessary values and become members of the new society. Besides, one particular ideological aim of social studies has been bringing social culture, myths, and patriotism to individuals and raising good citizens. Therefore, the social studies curriculum included values like love of country, love of God, love of parents, avoiding waste, loyalty, and understanding the importance of hard work and progress (Elson, 1964; quoted Evans, 2004). To make sure the students could acquire all these knowledge and values, the question-answer curriculum, memorization methods and the common teaching methods of the period were used.

In 1892, the United States National Education Council convened with the aim of creating national public awareness, thus laying the foundations for the social studies course. The first curriculum was composed of courses of history, geography, and civics, and based on the needs of the society, the content was redesigned over time. In 1916, the council reconvened around the agenda of social welfare and efficiency, and they prepared a new report to highlight what needs to be done for the future. The report defined social studies as “those whose subject matter relates directly to the organization and development of human society, and to man as a member of social groups” (Dunn, 1916, p. 9). The same report discussed the aim of the course in relation to “social productivity,” which is also considered the aim of modern education. Without doubt, J. Dewey had a significant influence on this report. J. Dewey commented that it would not make sense for students to deal with past events in connection with the present and that subjects related to history should be reduced. Hence, once a crucial part of social studies education, history subjects were reduced. In 1921, the National Council for the Social Studies (NCSS) was established.

During the early years of the Republic of Turkey, there was no course called social studies and education often tried to make students adopt the reforms of the new state and western ideas through courses like history, geography, and civics (Aslan, 2011; Gürel, 2016). In 1968-69, the history, geography, and civics courses were gathered under the social studies course and the name “social studies” was used for the first time (Öztürk, Coşkun Keskin, & Otluoğlu, 2014). This course was taught under different names from time to time, but since 1998, it has maintained the name of social studies. In 2004-2005, the curriculum was prepared in accordance with a constructivist approach and the social studies course aimed at raising democratic individuals who are active and productive, participatory, sensitive to social problems, have national and universal values, and are aware of global events and global phenomena. Given these characteristics, we see that Turkey has an understanding that is suitable to the nature of social studies, similar to the USA.

The social studies course includes information obtained from different fields of social sciences. Therefore, which disciplines social studies should include more content from has always been discussed. Many experts have criticized the decisiveness of the history course in particular (Stanley, 2001). Taking into account the definitions about social studies in the literature, we see a similar situation. Since all of the disciplines that make up social studies are important, each definition highlights a different characteristic, with no single definition to be agreed upon. Some researchers consider the fields of social sciences like history and geography to be more significant for social studies, while others believe that democratic citizenship, human rights, and transferring cultural values are more important subjects. This research aimed to investigate the cognitive structures of social studies teacher candidates towards the course, how they interpret its meaning, and which subjects of social sciences they associate it with. For this purpose, we sought answers to the following questions:

What concepts do 1st class social studies teacher candidates associate with social studies?

What concepts do 2nd class social studies teacher candidates associate with social studies?

What concepts do 3rd class social studies teacher candidates associate with social studies?

What concepts do 4th class social studies teacher candidates associate with social studies?

What concepts do social studies teacher candidates associate with social studies in general?

What is the correlation between the concepts that social studies teacher candidates associate with the social studies course and the concepts that stand out in their definitions for the course?

METHOD

This research was designed as a descriptive case study, a qualitative research design (Merriam, 1998). In this research, we aimed to determine the concepts most associated with the social studies course by students in a social studies undergraduate program and the relationships between these concepts and the students' definitions for the course. The sample of the research consisted of 111 teacher candidates studying in the social studies teaching department, faculty of education at a state university in the 2020-21 academic year. The sample was determined using the criterion sampling method, a purposeful sampling method.

The data was collected using the independent word association test, created by the researcher to determine the concepts associated with the social studies course. In the test, the concept of "*social studies*" was the stimulant concept. We then asked the participants to write the first ten concepts that came to their minds on this form and they were given 30 seconds for each concept. The students were then asked to describe *social studies* in one sentence. For data analysis, we used the content analysis technique.

The data collected by the word association form were arranged and each concept was given under one of the themes that were created based on the fields of social sciences that make up social studies. We calculated the frequencies and percentages of the concepts and related themes and presented the data by directly quotations from the participants. This way, we tried to increase the reliability of the research.

Using the participants' statements in the data collection tool, we examined the correlations between the words listed by the students and whether their statements had a scientific content for the key concept. While interpreting the findings, we made direct quotations from these statements. The quotations from the participants are given with codes to show the participants' sex, year of undergraduate education, and sequence number. For example, a female freshman with a sequence number of 3 was coded as 1F3 and a male senior with a sequence number of 57 as 4M57.

RESULTS

According to our findings, the concepts that were closely associated with the social studies course were: *citizenship*, *history*, and *society* for freshmen; *citizenship*, *individual*, and *history* for sophomores; *culture*, *geography*, and *citizenship* for juniors; *history*, *culture*, and *citizenship* for seniors. For all students, the concepts of *citizenship*, *history*, and *culture* stood out as the concepts most associated with social studies. We found that the three concepts that stood out in the participants' definitions for the social studies course were the concepts of *individual*, *citizenship*, and *history*.

DISCUSSION AND CONCLUSION

Based on the findings from the current research, the concepts that the teacher candidates associated with social studies did not differ significantly among different years of undergraduate education. The fields of social sciences that the teacher candidates included most frequently in their definitions showed parallelism with the fields in the definitions made by the NCSS and the MoNE. Also, concepts like democracy, rights, responsibility, society, individual, justice, and environment seem to not be independent from the purpose of raising good and responsible citizens. The students in our sample defined social studies as a course or curriculum, which is in accordance with the definitions of social studies in the literature.

Considering the participants' definitions for the social studies course and the concepts they associated with it, history and geography stood out among the fields of social sciences. This could be attributed to the intensity of research and content about history and geography within social studies and to the fact that these two fields contain a large number of concepts from other disciplines. Furthermore, the social studies undergraduate program contains courses that are very different from these disciplines, which may have also had an impact. According to the acquirements listed in the 2005 social studies curriculum, the fields that are getting most intense focus are geography in the fourth grade, political science and geography in the fifth grade, history and geography in the sixth grade, and history in the seventh grade. The distribution of the number of acquirements in learning areas seems similar, although in the 2018 curriculum, the time allocated to the subjects associated with history and geography had an important share. We observed that the teacher candidates showed an approach that highlighted the fields of history and geography, which is compatible with previous research. Given the data obtained here, it can be stated that the teacher candidates made definitions in accordance with the interdisciplinary nature of the social studies course and they evaluated it with the fields of social sciences that

make the said social studies. However, while some of the participants considered social studies a scientific discipline, as in previous research, a significant part of the sample had no such misconception, as they referred to social studies as "a learning area," "a curriculum," or "a field of study."

KAYNAKÇA

- Aslan, E. (2011). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilkokullarda izlediği ilköğretim programı: "1924 ilk mektepler müfredat programı". *İlköğretim Online*, 10(2), 717-734. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8592/106833>
- Atasoy, B. (2004). *Fen Öğrenimi ve Öğretimi* (2. Baskı). Asil Yayınevi.
- Bahar, M., & Özatlı, N. S. (2003). Kelime iletişim test yöntemi ile lise 1. sınıf öğrencilerinin canlıların temel bileşenleri konusundaki bilişsel yapılarının araştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 75-85.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. PegemA Yayıncılık.
- Barr, R., Barth, J. L. & Shermis, S. S. (2013). *Sosyal Bilgilerin Doğası*. C. Dönmez (Çev. Ed.), Pegem Akademi.
- Bestor, A. (1953). *Educational wastelands: the retreat from learning in our public schools*. University of Illinois Press.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Creswell, J.W. (2013). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. S.B. Demir (Çev.Ed.), Eğiten Kitap.
- Dere, İ., Aktaşlı, İ. (2019). Üretim, dağıtım ve tüketim kavramlarının öğretimine ilişkin bir eylem araştırması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 1389-1406. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbil/issue/49603/637004>
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), 1-19. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6142/82422>
- Deveci, H., Çengelci Köse, T. & Gürdoğan Bayır, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilimler ve sosyal bilgiler kavramlarına ilişkin bilişsel yapıları: kelime ilişkilendirme testi uygulaması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 101-124. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/adyusbd/issue/1387/16308>
- Doğanay, A. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi içinde* (ss. 15-46). Pegem Yayıncılık.
- Dunn, A. W. (1916). *The Social Studies in Secondary Education*, A Reprint of the Seminal 1916 Report with annotations and Commentaries. (Edited and Annotated by Murry N. Nelson). ERIC Clearinhouse for Social Studies, Social Science Education. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED374072.pdf>
- Ekici, G., & Ilgın-Bilici, H. (2017). İlkokul öğrencilerinin "yuva" kavramına ilişkin bilişsel yapıları: hayat bilgisi dersinde nitel bir analiz örneği. *Journal of Computer and Education Research*, 5(9), 1-30. <https://doi.org/10.18009/jcer.30287>
- Er Tuna, Y. (2018). Tarih ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Atatürk ilkelerine ilişkin bilişsel yapılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığı ile belirlenmesi. *Turkish History Education Journal*, 7(1), 43-68.
- Erden, M. (tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Alkım Yayınları.
- Evans, R. W. (2004). *The Social Studies Wars: What should we teach the children?*. Teachers College Press.
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş* (3. Baskı). A. Ersoy ve P. Yalçinoğlu (Çev. Ed.), Anı Yayıncılık.
- Gürel, D, Çetin, T. (2018). Sosyal bilgiler dersi ve kültür aktarımında edindiği rol üzerine bir inceleme. *AJELI- Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction*, 6 (2), 22-40. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ajeli/issue/41881/474998>
- Gürel, D. (2016). Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilkokul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersine yönelik görüşlerinin karşılıklı olarak incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 641-660. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59425/853520>
- Henry, J. (1963). *Culture aganist man*. Random House.
- İbret, B. Ü., Karatekin, K. & Avcı, E. (2015). Sosyal bilgiler dersinde coğrafya öğretiminin değerler eğitimi açısından önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(207), 5-23.
- İnel, Y., Akar, C., & Üztemur, S. S. (2016). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin yönetim biçimleri kavramlarına yönelik algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla tespiti. *Tarih Okulu Dergisi*, 9(28), 523-540. <http://dx.doi.org/10.14225/Joh997>
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Pegem Akademi.
- Kaya, E. (2017). Biyoloji öğretmen adaylarının "enzim" konusundaki bilişsel yapıları (Erzurum örneği). *EKEV Akademi Dergisi*, (72), 87-108.
- Kaya, E., & Öner, G. (2017). 100. yaşındaki sosyal bilgiler dersini sosyalleşme ve toplu öğretim ekseninde yeniden düşünmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-25.
- Keçe, M. & Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinler arası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 110-139.
- Kurt, H. (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının "bağışıklık" konusundaki bilişsel yapıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (21), 242-264.
- Massialas, B. G. (2009). The "New social studies" Retrospect and prospect. *The Social Studies*, 100(6), 246-250. <https://doi.org/10.1080/00377990903351424>

- MEB. (2005). *Sosyal Bilgiler 6.-7. sınıf programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education*. Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). SAGE Publications.
- NCSS (1994). *Expectations of excellence: Curriculum standards for social studies*. Washington: National Council for the Social Studies. <https://eric.ed.gov/?id=ED378131>
- NCSS (2010). *National curriculum standards for social studies: a framework for teaching, learning, and assessment*. Retrieved from: <https://www.socialstudies.org/standards/national-curriculum-standards-social-studies>
- Öztürk, C. (2012). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (1-31), Pegem Akademi.
- Öztürk, C., Coşkun Keskin, S. & Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Pegem Akademi.
- Öztürk, T. & Keçe, M. (2015). 7. sınıf öğrencilerinin bakış açısıyla sosyal bilgiler. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 298-310. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/goputeb/issue/34517/385022>
- Ross, E. W. (2004). Negotiating the Politics of Citizenship Education. *PS: Political Science and Politics*, 37(2), 249–251. <http://www.jstor.org/stable/4488814>
- Sever, R. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine giriş. R. Sever (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss. 3-24). Nobel Yayın Dağıtım.
- Sezginsoy, B., & Akkoyunlu, B. (2011). Sosyal bilgiler dersinde tarih bilinci oluşturmada dizgeli öğretimin etkililiği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 411-422.
- Shaver, J. (1967). Social Studies: The need for redefinition. *Social Education*. 43,588-593.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu*. Anı Yayıncılık.
- Stanley, W. B. (2001). *Critical issues in social studies research for the 21st century (research in social education)*. Information Age Publishing.
- Tarman, B. & Acun, İ. (2010). Social studies education and a new social studies movement. *Journal of Social Studies Education Research*, 1(1), 1-16. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jsser/issue/19095/202752>
- Turan, S., & İbret, B. Ü. (2019). Teachers' opinions on the teaching of spatial citizenship in social studies. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 59-78.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler* (6. Baskı). Alkım Yayıncılık.
- Yaşar, Ş. & Gürdoğan Bayır, Ö. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bakış açısıyla sosyal bilgiler. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3). 1213-1225.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımı. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 23, 209-222.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin yayıncılık.
- Zarrillo, J.J. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretimi: İlkeler ve Uygulamalar*. B. Tay ve S. B. Demir (Çev. Ed.), Anı Yayıncılık.

İnternet Kaynakçası

<http://www.socialstudies.org/toolkit>